

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Závěrečná zpráva k projektu Informatorium školy mateřské (2010 – 2013)

1

Název zařízení: *Mateřská škola SLUNÍČKO, Brno, Strnadova 13, p. o.*

Kontaktní osoba: *Hana Schenková*

1. Východiska, akce:

Vize našeho ŠVP PV Tvořivá školička:

- Chceme vytvořit dětem ve škole vlídné a bezpečné prostředí plné pohody a bohatých zážitků, ve kterém budou moci maximálně rozvinout své osobní předpoklady a z naší mateřské školy budou odcházet otevřené životu, dalšímu vzdělávání a dobře vybavené do situací, které je v životě přirozeně čekají.
- Chceme prostřednictvím různorodých aktivit, které vedou k tvořivému uplatňování vlastních zkušeností, prožívání, hledání, experimentování a respektováním přirozených lidských potřeb umožnit dítěti objevování světa.
- Naše koncepce vychází z Osobnostně orientovaného modelu výchovy a vzdělávání.

V našem vzdělávacím programu klademe důraz:

rozvoj	SEBEREALIZACE	A	TVOŘIVOST	dítěte,
osvojení	KOMUNIKACE	A	SPOLUPRÁCE	dětí,
získání	SAMOSTATNOST	A	ODPOVĚDNOST	dítěte.

Usilujeme, aby dítě zpravidla dokázalo, umělo, zvládlo:

Umí uplatnit svou aktivitu a hodnotit svoje postoje.
Je tvořivé, schopné v různých situacích hledat vlastní řešení a přístupy.
Dokáže se vyjádřit, spolurozhodovat, souhlasit i oponovat.
Respektuje dohodnutá pravidla, uplatňuje společenské návyky.
Využívá právo volby a své rozhodnutí nese odpovědnost.

kompetence:

- k učení
- řešení problémů
- komunikativní
- sociální
- činnostní

Podklady pro zpracování:

- ŠVP: Tvořivá školička.
- Vlastní hodnocení školy: 2009, 2012
- Zápisy z pedagogických porad
- Inspekční zpráva ČŠI č. j. ČŠIB-1237/11-B, ze dne 2. 1. 2012
- Žádost o zařazení do projektu IŠM 2010 – 2013, ze dne 21. 4. 2010

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

2. Reflexe motivačního dopisu - jak se naplnila naše očekávání

Do projektu IŠM jsme se chtěli zapojit, protože jeho plánované cíle a aktivity pokrývaly přesně tu oblast profesionálních dovedností pedagogů, kterou i my jsme plánovali rozvíjet pro kvalitní výchovu a vzdělávání, zejména v oblasti individualizace.

Očekávali jsme, že prohloubíme svoje pedagogické znalosti a profesionální dovednosti, načerpáme inspiraci i energii, podíváme se, jak pracují v jiných MŠ. Poznáme nové lektory, jejich názory, postupy a strategie s vědomím, že většinu ze seminářů bychom si jako škola z finančních a organizačních důvodů nemohli dovolit v takové časové dotaci, rozsahu a kvalitě.

Z našeho šestičlenného pedagogického kolektivu byly do projektu přihlášeny tři učitelky. V červenci 2012 odešla jedna z učitelek na pozici ředitelky na jinou MŠ. My dvě ostatní jsme absolvovaly tříletý cyklus celý. Využívali jsme možností zapojit do vzdělávacích aktivit i ostatní učitelky MŠ v případě seminářů, které se opakovaly nebo jejich účast umožňovaly. Ředitelka pracovala v týmu tvořivých učitelek JMK.

Oceňuji, že jsme získali mnoho nových poznatků, ale i zkušeností a energie do další práce. Výborné bylo, že fundovaní lektori nás vedli formou úkolů k samostatnému i týmovému vyvozování a procvičování těchto znalostí, schopností a dovedností.

Oceňuji organizátorky za formu pobytových školení, která z hlediska účinnosti a efektivity považuji za nejúčinnější a to z mnoha důvodů. Většinou tam jedou jen lidé, kteří mají o problematiku opravdu zájem a už tím se vzájemně obohacují. Z hlediska psychohygieny a neohrožujícího prostředí pro učení – starosti necháváme doma, mozek se plně může věnovat probíraným tématům. Jako bonus uvádím, že vždy o nás bylo ze strany organizátorky ve věci ubytování, stravování, prostředí vzorně postaráno (JMK, MSK).

Oceňuji organizátory IŠM za organizační podmínku účasti v projektu: ředitelka + učitelka. Mohli jsme se vzájemně motivovat, inspirovat i podporovat. Lépe se poznatky přenášely do každodenní práce, protože jsme si ujasnili vlastní postoje k řešení situací i problémů. Důležité pro nás je, že jsme získali jistotu, že to, co děláme (realizace ŠVP a následně TVP), děláme dobře – jdeme správnou cestou ke správnému cíli. To považuji za zásadní, protože v době před IŠM jsem pociťovala napětí, zda RVP PV chápu správně. Různé knihy a lektori přednáší různě, dávají akcenty na různé pojmy, cíle. Až dostatečná baterie vlastních poznatků a znalostí umožňuje vytvořit si vlastní postoj a ten obhajovat, prosazovat, v případě ředitelky motivovat, monitorovat a strategicky řídit to nejcennější, co ve škole má – pedagogy.

Získali jsme motivaci k prohlubování dalšího sebevzdělávání, samostudia a tím i prostředek proti vyhoření, únavovému syndromům.

Naše další vize na cestě ke kvalitě:

1. Efektivně využívat běžné komunikace ve prospěch rozvoje dítěte v oblastech emočního, kognitivního, sociálního i motorického vývoje.

Strategie:

Aktivně využívat **metodu video-tréninku interakcí**, která se zaměřuje na podrobné zkoumání komunikace a nabízí pomoc a podporu tam, kde je komunikace nějakým způsobem obtížná nebo narušená.

2. Žádoucí optimální úroveň návyků a dovedností dítěte na konci předškolního období.

Strategie:

Zpracovat do našeho systému vzdělávání **Konkretizované očekávané výstupy** RVP PV se zřetelem a důrazem na organizaci vzdělávání a diferenciaci konkrétních činností pro děti.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

3. Díky realizaci IŠM v naší škole se realizovaly tyto změny

Kvalitativní posun vnímám ve všech výchovně vzdělávacích oblastech, zejména v aktivitách a činnostech učitelek, které vedou k rozvoji seberealizace, komunikaci, spolupráci a samostatnosti dětí, konkrétně získání kompetence k řešení problémů, vytváření variant řešení, sebepoznávání a sebehodnocení, nabídka výběru možností a odpovědnosti za výběr.

Komunikace:

- Formou **hodnotících kroužků** záměrně vedeme děti k sebehodnocení, prezentaci výsledků své práce, využíváme myšlenkové mapy pro **reflektivní učení**.
- Získali jsme konkrétní náměty na různé formy reflexe směrem k dětem, sobě samým i týmu zaměstnanců MŠ. Tím, že jsme si tyto formy prožili na vlastní kůži, lépe jsme jim porozuměli a následně aplikovali v MŠ.
- Záměrně trénujeme hladivé a **efektivní komunikační dovednosti**: popis, informaci, **zpětnou vazbu**, ocenění. Stanovili jsme si principy a pravidla pro komunikaci, popsali konkrétní dovednosti učitelky tak, abychom si vzájemně pomohli vytvořit návyk a tím být pro děti vzorem. Zbytečně děti nepoučujeme, aby k poznání či řešení problému dospěli sami.
- Stanovili jsme pátek – narozeninový den, záměrná forma osobnostně-sociální výchovy. Tímto jednoduchým pravidlem jsme podpořili efektivitu vzdělávání tak, že oslava narozenin nenarušuje vzdělávací proces, naopak ho cíleně podporuje. *Potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech.*
- Narozeninový den jsme zpracovali ve formě vzorové přípravy OSV.

Spolupráce s rodinou:

- **Video trénink interakcí** (VTI) nám dal řadu podnětů pro vlastní reflexi a inspiraci jak a kam směřovat rozvoj dítěte a spolupráci s rodinou v oblasti rozvíjení sociálních dovedností, učení principům úspěšné verbální i neverbální komunikace a podávání pozitivní zpětné vazby. VTI vyzdvihuje silné stránky zúčastněných spíše než problémy.
- Kvalitativně jsme upravili časově i obsahově **plány konzultací** s rodinou. Konzultace realizujeme vždy po skončení provozu MŠ, tak mohou být přítomny obě učitelky, to přináší synergické efekty. V září probíhají konzultace pro nové rodiče, v říjnu pro předškoláky – podklady tvoří test kognitivních dovedností dítěte a portfolio dítěte, v listopadu pro rodiče dětí 4-5 letých.
- Využíváme **plány individuálního rozvoje** pro jednotlivé věkové kategorie, které jsme v projektu získali a jsou nám vodítkem.
- Zkvalitňujeme vlastní práci s **portfoliem** dítěte s možným cílem, předávat ho po ukončení docházky rodičům.
- Plánujeme zavést pro rodiče dětem „Radostníček“ – stručné ocenění popisným jazykem, co se dítěti v MŠ konkrétně povedlo, s minimálním záznamem 1x týdně.
- Pro rodiče každá třída připravila vlastní prezentaci „**Den v naší třídě**“, která popisuje rodičům, co a v jakém čase ve třídě děti dělají, jakými činnostmi a aktivitami se zabývají a proč to dělají, co jsou vzdělávací záměry učitelek. Tím podporujeme vzájemnost a sdílení, pomáháme pochopit podstatu a smysl našich postupů ve prospěch učení a rozvoje dětí.

Inkluze, hodnoty:

- Cíleně podporujeme uspokojování sociálních potřeb dítěte, protože si je umíme pojmenovat, rozeznat a víme, že na jejichž nastavení je závislé uspokojování i ostatních potřeb dítěte v nejvyšší míře. Jejich promarnění znamená ztrátu, opoždění, mnohdy s důsledky, které nelze později kompenzovat.
- Jasně, stručně a srozumitelně jsme si vyvodili a nastavili společná pravidla soužití a další dohody tak, že vytváří společný rámec v celé škole a pomáhá v jednotném přístupu všech zaměstnanců vytvářet dětem vzor, důsledně a aktivně je dodržovat.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

- Zdokonalujeme se v metodě **filozofie pro děti**, učení příkladem, které podporujeme kritické myšlení s cílem naplnit evaluační indikátor: „Učitelka spolu s dítětem hledá řešení tak, aby si následně uvědomovalo následky svého chování“.
- Zařazujeme do programu situace, které dětem pomáhají nalézat řešení a řešit aktuální problémy.
- Děti mají prostor k hodnocení, sebehodnocení – pravidelné hodnotící kroužky.
- **Komunitní kruh** využíváme pro sdílení emocí, rozvoj dovednosti naslouchat, podporujeme formou vhodně zvolených otázek a dodržováním pravidel KK žádoucí sociální návyky a chování.
- Společné plánování s dětmi metodou **myšlenkových map s reflektováním**. Plnění evaluačního indikátoru „Téma je ve třídě na první pohled vidět.“ K tomuto tématu jsme zpracovali vzorovou přípravu.
- Přínosem IŠM je rozvoj našich dovedností v oblasti evaluačních činností, zejména v oblasti procesů a výstupů. Dokážeme lépe mapovat a analyzovat klíčové kompetence a to nám umožňuje lépe stanovovat **závěry na úrovni** jednotlivých dětí.
- Abychom zajistili realizaci všech činností ze vzdělávací nabídky uvedené v RVP PV, přiřadili jsme tyto činnosti ke konkrétním typům inteligence a tak analyzovali a zpracovali zpětnou vazbu **k obsahu** vzdělávání.
- Vytvořili jsme vzorové integrované bloky, ty jsme realizovali a následně sdílely na pedagogické radě.
- Východiska pro plánování hledáme v potřebách dětí a reálných podmínkách školy a okolí.
- Zajistili jsme vzdělávání pro účastníce projektu „Ilustrace práce v MŠ“, přímou ukázkou práce s následným rozbohem. Projevili se schopnosti zaměstnanců v oblasti týmové práce, ocenění přispělo k posílení týmu.

Hodnocení a plánování:

- Upravili jsme **systém individualizace** v MŠ, rozšířili o záměrné pozorování s konkrétním cílem. Osvědčilo se nám stanovit si na týden konkrétní děti, které sledují obě učitelky a společně zpracují poznámky, záznamy o rozvoji a plán pro další období.
- Dohodli jsme se na novém záznamovém archu pro pozorování rozvoje dítěte.
- Bezpečné, vzdělávací a podnětné prostředí – více a smysluplněji jsme strukturovali prostředí tříd v souvislosti s typy inteligencí a činnostmi dle RVP PV. Tím jsme vytvořili lepší podmínky pro realizaci individualizace a samostatných, **souběžných činností dle volby dětí**, spontánních a přímo i nepřímo řízených. Ověřili jsme si, že když jsou plánované činnosti v TIB formulovány „v přímé řeči“ přímo k dítěti, tak nás plán vede k respektování těchto zásad:
 - Činnost dělají děti bez přímého vedení učitelkou – samostatně.
 - Činnost je založena na spolupráci dětí.
 - Činnost dětem umožňuje volit vlastní postup, samy objevují jednotlivé kroky řešení úkolu.
 - K činnosti si samy děti volí pomůcky, materiály. Samy si potřebné materiály přichystají i uklidí.
- Vytvořili jsme novou **strukturu plánování** třídních integrovaných bloků.
- Třídní integrované bloky plánujeme v rovině pro třídu a v individuální rovině. Do konkrétní mapy si zaznamenáváme poznámky k individuálnímu rozvoji poznatků, schopnosti, dovedností, hodnot a postojů ve vztahu ke konkrétním dětem. Mapa monitoruje hlavní vzdělávací záměry ŠVP.

Vzdělávací strategie:

- Vytvořili jsme **manuál pro evaluaci** třídních integrovaných bloků, který je základnou a umožňuje vyvozovat aktuální vzdělávací témata i procesy.
- Stanovili jsme si nová pravidla pro hodnocení cílů i podmínek, obsahu vzdělávání, procesů i výstupů.
- Od lektorů jsme získali **nové techniky** jak poznatky objevovat, upevňovat a schopnosti a dovednosti trénovat.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

- Obohatili jsme podmínky a strategie k **získávání kompetencí** dětí v oblasti čtenářské, matematické a zejména sociální gramotnosti.
- Záměrně pracujeme s **Bloomovou taxonomií** kognitivních cílů.
- Plánování s dětmi prostřednictvím **myšlenkových map** umožňuje reflektovat, co jsme se naučili, dokázali, realizovali, jaké hodnoty a postoje děti získaly. Toto neformální hodnocení přispívá k sebeuvědomění a dalšímu rozvoji dětí i pedagogů, napomáhá rozvíjet zodpovědnost a řadu dalších kognitivních schopností: soustředění, pozornost, rozvíjí vnitřní motivaci, spolupráci.
- Zdokonalili jsme se v technice smysluplného učení **E-U-R**, evokace – uvědomění – reflexe, k naplňování klíčových kompetencí.
- Zhotovili jsme pro děti piktogramové hodiny: Co děláme právě teď, co nás ještě čeká. Naším záměrem bylo řešit problémy dětí v adaptačním období a jsme překvapeni, jak je tento prvek u dětí oblíbený a vytváří stálý prostor ke komunikaci a řešení.

Učební prostředí:

- **Spokojená učitelka**, která ví, co chce a může, zajišťuje základní sociální klima, pohodu prostředí.
- Prostřednictvím lektorů IŠM dokážeme lépe identifikovat a uspokojovat základní potřeby dítěte i naše.
- **Modernizujeme** kabinet učitelek, učebních pomůcek a knihovnu, abychom zlepšili podmínky pro cílené, záměrné vzdělávání a pravidelnou obměnu hraček a učebních pomůcek.
- Knihy, hračky a učební pomůcky a materiál nakupujeme dle strukturovaného plánu, zohledňujeme vzdělávací obsah, konkrétní typy činností v souvislosti s uspořádáním tříd do tvořivých dílniček, které kopírují typy inteligence. Upřednostňujeme pomůcky, které mají **vlastní kontrolní systém** pro děti a tím podporují samostatné, prožitkové učení a sebereflexi.
- Dílničky, stavebnice a podobně důsledně popisujeme tiskacími písmeny, případně označujeme číslicemi piktogramy.

Profesní rozvoj:

- **Kompetentní učitel** 21. Století, mezinárodní profesní rámec kvality ISSA – samostudium, podklad pro další rozvoj dle konkrétních indikátorů.
- Rozšířit stávající **osobní portfolio** pedagoga o portfolio dle oblastí výchovně vzdělávacího procesu s cílem: „Dokážu, že učím dobře“. Zvažuji, že portfolio bude na dobrovolné bázi.
- Inspirace pro práci s projektem **Zdravá abeceda**.
- **Sdílení** na téma osobní portfolio na pedagogických radách.
- Diskuse na pedagogických radách založené na odpovědnosti, odbornosti a vytváření synergií – společně dokážeme víc. Porady jsme obohatili o **pravidelnou reflexi**: Vzpomínáček, Zlatušky.
- Schopnost argumentace, která vychází ze znalostí. **Učíme se navzájem**. Zařazování tréninku profesních dovedností. Vzájemné hospitace na základě zpracovaných pozorovacích archů (prostředí, dítě, pedagog).

4. UVĚDOMILI JSME SI, ŽE...

Jak je důležité, nejen chodit na semináře, ale i nové zkušenosti „trénovat“. Snaha vzdělávat se nestačí. Jistotu získáváme osobními prožitky a pochopením souvislostí.

UVĚDOMILI JSME SI, ŽE projekt nám přináší velké množství vedlejších efektů pro vlastní osobní i profesionální rozvoj například tím, že jsme hodně cestovali a na společných cestách jsme si vyměňovali mnoho neformálních poznatků, konkrétních postupů ve vzdělávacích metodách i formách práce, organizaci i řízení ze svých škol s kolegyněmi z jiných MŠ. Inspirativní byly i zpáteční cesty, kdy jsme si poskytovali zpětné vazby z konkrétního semináře, co nás obohatilo, překvapilo, zaujalo – jak jsme dané téma každá jinak pochopila, různě viděla i slyšela. Neformální sdílení aplikace v praxi.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

6

Uvědomila jsem si, že bez **znalostí** (poznatků), porozumění a následné aplikace nemůže probíhat analýza, hodnocení, evaluace. To se musí pedagogové učit a trénovat.

Problém evaluace je v tom, že analýza musí vycházet ze **znalostí**, porozumění a následné aplikace. To jsou základní předpoklady pro syntézu, tvorbu a následné hodnocení. A to se musí učit a trénovat. Příklad: Nemohu najít chyby v diktátu, když neznám vyjmenovaná slova.

Uvědomila jsem si, jak klíčová (a nedocenená) je v celém procesu vzdělávání osobnost ředitelky. Ta je ten dirigent, který udává tón, rozhoduje, které nástroje hrají, vybírá skladbu a je zodpovědná za to, jaká hudba se line. Proto by měla být vždy o dva kroky napřed. Totéž platí o pozici učitelky na třídě.

Z této závěrečné zprávy a podrobné reflexe vytvoříme kritéria a indikátory pro naše další auto evaluační činnost, aby se staly podkladem pro další sdílení a realizaci.

5. Uvítáme návaznost, další zdokonalování v...

Sborník přednášek a praktických cvičení a postupů pro rodiče ve formátu: téma, anonce, vzdělávací cíl a konkrétní popis jazykem rodičům srozumitelný, doplněný o instruktážní video.

6. Další sdílení

Ve škole jsme vytvořili **originální a účinný systém vzdělávání** nastavením jasných pravidel, dílčích cílů včetně prostředků pro jejich naplňování a funkční evaluační systém pro reflexi a vyhodnocování. Program je založený na vzájemném provázání uspokojování základních potřeb dětí, zaměstnanců i rodičů dětí, vzájemné důvěře a odpovědnosti.

Jsmo **fakultní školou** Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Zabezpečujeme odbornou praxi studentek předškolní pedagogiky, předáváme zkušenosti se vzděláváním dětí i celkovým provozem a organizací chodu školy.

Ze zprávy ČŠI, leden 2012:

- Vzdělávací výsledky dosahované dětmi měly výrazně nadstandardní úroveň. Podílí se na ní zejména důsledná individualizace vzdělávání podle potřeb a možností dětí, promyšlená organizace, odborný přístup učitelek, vstřícné vzájemné vztahy, mimořádně efektivní řízení školy a výborná spolupráce s partnery.
- MATEŘSKÁ ŠKOLA JE PŘÍKLADEM DOBRÉ PRAXE V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ.

Chci vyjádřit nesmírný obdiv a poděkování Evě Mokrošové, projektové manažerce, že tento projekt dovedla prosadit, Iloně Fiuráškové, Marcele Moravčíkové a koordinátorce pro JMK Haně Krojzlové za vstřícnost, zajištění a organizaci tvořivého průběhu celého tříletého cyklu. V celé porevoluční historii mateřského školství je to jediný projekt, který systematicky rozvíjí osobnost a profesionalitu učitelek MŠ v souvislosti s realizací RVP PV se záměrem individualizace vzdělávání, metod a forem práce.

Chci vyjádřit poděkování také celému týmu naší MŠ za proaktivnost, ochotu a spolupráci při řešení každodenních problémů a energii, se kterou k pracovním úkolům přistupují.

V Brně dne 14. 2. 2013

Zpracovala: Hana Schenková, ředitelka školy za podpory Jiřiny Staňkové, účastnice projektu.